

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 349
טבת תשפ"ג

נמוכה מיי טפחים, והיתה בעיה לבקש לעשות לה הגבהה לשיעור הנדרש למחיצה לאורך כל החצר. אבל גם כאן הבדוק של מוקד העירוב שם לב, שלפני הגדר היו פתאום ארבעה ארונות חשמל סמוכים זה לזה [שגם זה דבר לא מצוי]. והרי הארונות גבוהים י טפחים, א"כ הם יכולים לשמש מחיצה. אבל עדיין היתה בעיה כי בין

ארבע איונות חשמל שמוטמים מחיצה לעירוב

הארונות יש קצת רווחים, שיש בהם יותר מג' טפחים, דהיינו שאין לבוד ביניהם, והרווח נחשב פירצה. אלא שבמצב כזה אפשר להתיר את הפירצות האלו מדין "עומד מרובה על הפרוץ", כי רוחב הארון הוא יותר מהרווח. ואע"פ שיש להשתדל שלא להשתמש בעירוב של

רווח בהיתר של עומד מרובה, כיון שיש מקרים שעומד מרובה לא מועיל, כגון כשאנשים מקצרים דרך שם (משנ"ב סי' שס"ה סק"ו), וגם כשאין עוברים יש חוששים לפילוש (חזו"א). מ"מ כאן שיש מאחורי הרווח גדר נמוכה, אין חשש שיעברו או שיהיה פילוש, ואפשר לכתחילה להתיר ולומר שהארונות חשמל ישלימו את המחיצה עם דין עומד מרובה.

ארבעת הפתרוניות למחיצה שעומדת תחת צורת הפתח

בגליון הקודם הבאנו פתרון הלכתי שה' זימן לנו בהקמת העירוב השכונתי בעיר טבריה, ושמענו מהקוראים שהיה צורך לבאר יותר את הפרטים ההלכתיים של המקרה הזה, כדי שיוכלו ללמוד ממנו את גדרי ההלכות, וכיצד לנהוג בעירובים אחרים במקרים כאלו. הנה הבעיה במקרה זה היתה שהיינו צריכים לעשות צורת הפתח לסגור רחוב, אבל בגלל שינוי גובה המפלס בין המדרכה לכביש, [המדרכה יותר נמוכה מהכביש], והקיר הקטן שנבנה לתמוך את המפלס הגבוה, יצא שיש מחיצה באמצע צורת הפתח, ובעירובים השכונתיים מחמירים שהמחיצה פוסלת את הצוה"פ, כמו שמבאר מדברי החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח).

הפתרוניות שניתן לעשות במקרה כזה, א. לקלקל את המחיצה, ע"י שממעטים אותה מגובה י טפחים, בקטע שמתחת החוט [ברוחב ג' או ד' טפחים]. ב. לחתוך בתחתית המחיצה חור בגודל ג' על ג' טפחים לפחות, במקום שעוברת תחת החוט, וע"ז נעשית מחיצה תלויה שאינה כשרה, וממילא אינה פוסלת את הצוה"פ. ג. לעשות מדרגה ברוחב ד' טפחים לפני המחיצה, שבמצב כזה לא מצרפים את שני חלקי המחיצה יחד, ושוב אין מחיצה תחת החוט. ד. לעשות לחיים משני צידי המחיצה, שע"ז נהיה באמת שני פתחים נפרדים ושלמים, שמחיצה נמצאת בין הפתחים ולא בתוכם.

[מהצד הפרטי נציין לתועלת העוסקים בעירובים את הדרכים המומלצות בדרך כלל: כשיש גדר ברזל תחת צוה"פ, משתמשים בפתרוניות ב' דו'. וכשיש תל עפר תחת צוה"פ משתמשים בפתרון א' או ג', אך בג' יש מחלוקת משנ"ב (סי' שס"ב ס"ב בבה"ל) וחזו"א (סי' ס"ה ס"ק ס"ב) לגבי מדרגה בתל המתלקט]. וכשיש צמחיה או עצים תחת צוה"פ משתמשים בפתרוניות א' וב'.

הבדל בין ספסל מעץ עם חלל תחתיו לספסל מאבן מלאה

במקרה שהיה לנו בטבריה, כל הפתרוניות לא היו מעשיים, כי לא היתה אפשרות להרוס מהקיר למעט אותו מגובה י, ובדאי שלא לעשות מתחתיו חלל ג' טפחים שיהיה מחיצה תלויה. וכן לא היה אפשר להעמיד לחיים משני צידי הכותל, מחמת שזה יבלוט יותר מידי באמצע הרחוב, וגם מהצד ההלכתי היה בעיה [כיון שמהצד של הכביש הרי הקיר נמוך א"כ עובי הקיר יהיה פירצה בין שני הלחיים, ואכמ"ל]. ולעשות מדרגה גבוהה גם לא היה בא בחשבון, כי זה תוקע את המעבר במדרכה.

אבל כאמור ה' זימן שהעיריה עשתה דוקא שם ספסל משונה שישמש מדרגה כהלכה. דהנה ספסל רגיל שיש תחתיו חלל, אינו פוסל את המחיצה [לרוב הפוסקים], כי אין מיעוט באויר, דהיינו ה"מקום" שנוצר באויר על גבי הספסל, אינו מבוטל את הקרקע שמתחתיו, וא"כ כלפי המחיצה נשאר גובה י טפחים.

ספסל מעץ ולוח ספסל מאבן ללא חלל תחתיה

והמחיצה כשרה, ופוסלת את צורת הפתח. כדי לבטל את המחיצה צריך שיהיה מדרגה אטומה מדבר המתבטל לקרקע, כגון ערימת עפר כמ"ש הרמ"א (סי' שנ"ח ס"ב), או עכ"פ אבן גדולה שהעמידו בצורה קבועה. במקום הזה יש כבר ספסל עץ רגיל, אבל לידו הוסיפו גם ספסל מאבן גדולה, ולא כצורת ספסל אלא מאבן מרובעת כבידה שאין חלל תחתיה, בדיוק מה שצריך לביטול הגדר. ומה שנשאר לנו זה לכונן את העמודים בצורה שהחוט יעבור על המקום של הספסל מאבן, ולהודות לה' על ההשגחה הפרטית המלווה אותנו.

מחיצה מארבע ארונות חשמל, ועומד מרובה כשהמקום חסום

ובדרך אגב נזכיר עוד הלכה וחילוק הלכתי שהיה בסמוך לצוה"פ הזו. בגדר הסמוכה לעמוד שעשינו לפי ההכרח של מקום הספסל, היתה גדר

בשורה משמחת לתושבי טבריה והאזור

לאור הביקוש מהאברכים תושבי העיר לפתוח קורס עירובין למעשה

נפתח הרישום לקבוצה חדשה שתתקיים בעז"ה

בימי שני בערב, בשעה 8:00 עד 10:00

בשכונת נוף כנרת פוריה

לפרטים והרשמה, הרב ר. שליט"א – 0548495235

הזדמנות חד פעמית!

תכנית להקמת עירוב במסידרות בעוד ישוב חילוני

בשבוע זה נסענו לעשות תכנית להקמת עירוב בעוד ישוב חילוני וותיק, באזור נתניה, שלצערינו אין בו ולא היה בו עירוב כלל, אבל כעת אחד מאנשי ועד הישוב החלטי שהוא רוצה שיהיה עירוב בישוב, שיהיה שמירת שבת. הוא הוסיף לנמק שלפעמים באים דתיים ולא יכולים לזוז עם שום דבר, אבל גם לעצמו הוא רצה, ואמר לנו שהוא רואה בזה זכות גדולה, כי אתה מזכה בזה גם עוד מאות אנשים תושבי המושב, שימנעו מחילול שבת, בלי שהם יודעים כלל.

נפגשנו איתו במושב, והוא סיפר כמה קשה להשחיל כזה דבר במושב, כי יש הרבה שרח"ל מתנגדים לדת, ובכל זאת הוא מנסה להשתיק אותם ולקבל את הסכמתם. כעת הוא כבר הסתדר עם חברי הועד, ובתפילה ובתקווה שישתדר גם עם התושבים. הסתובבנו איתו בגבולות המושב, עברנו חצר אחרי חצר, בדקנו למי יש גדר, ולמי צריך לעשות עמודים, ועם זה אנו עורכים בעז"ה תכנית רשמית מסודרת, עם כמות העמודים ומפרט מסורטט על גבי תצלום אויר של הבתים, בצורה שניתן להגיש אותה לוועדות הרשמיות המאשרות עבודות במושב.

עריבת תכנית לעירוב במושב חילוני

בתוך כדי הסיוע כשעמדנו ליד אחת מהחצרות, יצאו עלינו כלבים נובחים, ואחריהם זוג אנשים צועקים, כששמעו שאנו עושים תכנית לתחום שבת, והוציאו את התסכול שלהם בצעקות גדולות ובצורה לא אנושית, שלא יתנו שום דבר דתי ליד

צורת הפתח עם חוט מעל שני עמודים. הוא חיפש שם כל מיני פתרונות לדברים שישמשו אותו לעמוד של צורת הפתח, ושאל האם אפשר לקשור למנורות שמתברות לעצים. אבל כיון שהמנורות תלויות ולא מתחילות מהקרקע, לא יעזור לקשור עליהן.

אחר כך הוא מצא שמשונויות [סככות קטנות דומות למטריה גדולה] ושאל האם אפשר לקשור את החוט לעמוד שלהן. המשיב ראה בעיני שכלו איך הוא יקשור עליהם את החוט, הרי ראש העמוד חלק, ובהכרח יקשור מהצד, וא"כ זה לא יהיה כשר. וגם העמוד של השמשיה לא יהיה ישר, כי הקרקע מרוצפת ואי אפשר לתקוע אותו. הצענו לו שיחפש משהו שיכול להיות מחיצה, או יקשור לקירות ויעמיד לחיים, אבל גם עם זה הוא לא הסתדר. הוא פנה למארגנים של הקבוצה, וגילה שזה לא מעניין אותם. בסופו של דבר לא היה לו עירוב, והוא אמר שלפחות למד מזה לפעם הבאה שגם עם קבוצה של יהודים זה לא פשוט להיות במלון בחו"ל. מסתמא לקוראים אין את הנסיון הזה, אבל אם אנו פוגשים מישהו שיש לו חלום כזה, נדע שהעירוב במלון זה אחת מכל הבעיות שיש בנסיעה כזו.

גוד אסיק כשיש גגון באויר מעל שפת המחיצה

במוצאי שבת התקיים שיעור לאברכים שלמדו במסגרת השיעורים והגיעו להיות אחראים על עירובים במקומות שונים. בשיעור זה הביאו הרבה נידונים הלכתיים ממה שהעסיק אותם בבדיקת העירובים, ודנו יחד בצורת הפתרונות. אחד מהנידונים היה בעירוב של חצר שאין לה גדר, אבל היא גבוהה מהחצר סמוכה לה יותר מ"י טפחים. במצב כזה אומרים שהשינוי במפלס נחשב מחיצה גם כלפי החצר העליונה, כמבואר בגמ' ובשו"ע שזה הדין של "גוד אסיק". אבל בחצר זו היתה בעיה, שבחצר התחתונה שהיא מחוץ לעירוב, יש מרפסת שכוללת ונכנסת על הקרקע של החצר העליונה, והיא בתוך "י טפחים לקרקע של העליונה, א"כ לכאורה היא מונעת את האפשרות לדון "גוד אסיק" מהקיר שבמפלס התחתון, כי אינו יכול לגדור את העליון. דין זה הובא בשו"ע במקרה שיש גג על הבית

גוד אסיק שנתליו מכסה מרפסת באויר

בלי גדרות, וקירות הבית שלמטה גודרות אותו מדין גוד אסיק [לדעת המשנ"ב שם]. ואם הגג מכסה על הקירות וכולט מהם, הוא פוסל את האפשרות שמחיצות הבית יעשו מחיצה לגג, כי אין המחיצות ניכרות לעומד על הגג. דין זה מכונה "גג הבולט". ולפ"ז גם בציור שלנו, המרפסת עוצרת את הגוד אסיק.

אבל דנו ה"ח לומר שאין כאן בעיה, ויש לחלק בין ג' אופנים. אם המרפסת גבוהה "י טפחים מהקרקע העליונה, ודאי שאין בעיה במחיצה, כי היא עולה וגודרת עד "י טפחים.

ואם המרפסת סמוכה תוך ג' טפחים לקרקע העליונה, מסתבר שנחשב שהמחיצה התחתונה לא ניכרת למעלה והיא פסולה. אבל כשהמרפסת גבוהה מהקרקע בין ג' ל"י טפחים, יש להסתפק האם אפשר לומר ששפת המחיצה ניכרת וגודרת, או שמא אינה יכולה לעלות "י טפחים.

נידון זה היה לפני יותר מעשר שנים בין הת"ח בבני ברק, בענין אחד מהעירובים השכונתיים במרכז העיר. ויש שרצו לתלות את ההלכה במחלוקת הגר"ח הלוי והחזו"א בגדר דין גוד אסיק, אם המחיצה עולה, או שהדין שגודר למטה גודר גם למעלה, שבדברי הגר"ח בספרו נראה שסבר שהמחיצה עולה וגודרת למעלה, והחזו"א בגליונות שם השיג עליו, שאין הכוונה שהמחיצה עולה, אלא שהדין מחיצה שיש למטה נותן דין מחיצה למעלה, וא"כ לדעת החזו"א אין ענין שיהיה "י טפחים פנויים, אלא מספיק שיש שם שיעור קרקע של רשות, שבה ניכרת שפת המחיצה. אבל לדעת הגר"ח יתכן שצריך גובה "י טפחים פנויים כדי שיחשב שהמחיצה גודרת את הקרקע העליונה. אבל למעשה הרבנים הורו להתיר בדין זה, דהיינו שגם לדעת הגר"ח אין צריך שיהיה "י טפחים פנויים, שאין הגדר שהמחיצה עולה ממש כביכול. ודו"ק בזה ואכמ"ל.

איך אני יוכל לדעת הלכות עירובין בלי שיש לי מושגים?

מקד העירובין
מחיר התיקון
054-833-70

עירובין למעשה
עיון | שימושים | כשרות

מקד העירובין
מחיר התיקון
054-833-70

**כשר או פסול?
מהודר או בדיעבד?**

אתה מוזמן להצטרף אלינו, להבין, לדעת, וגם להתמחות
בימים הקרובים מתחילים מחזור חדש - לימוד הלכות עירובין למעשה
12 שיעורים! לימוד מקיף, הלכה, פרקטיקה, סיכומים, מבחן, סיור בשטח, תעודות

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 83320@GMAIL.COM

ביתם. איש הועד שהיה איתנו ניסה לענות להם, אבל הם לא נתנו לומר מילה. עד כדי כך גדלה שנאתם, שנאת עמי הארץ לתורה. קיבלנו את הצעקות ועם כל זאת המשכנו בעבודת הקודש, בתפילה שה' יערה רוח טהרה על כל היהודים, ויצליח ביד המבקשים לעשות עירוב, להשלים את המצוה במהירות ובקלות, ויסיר את כל המפריעים, וגם האויבים והמשטינים יכנעו ויסיעו למצוות.

דבר נורא, התאמצו לעשות עירוב לבכנ"ס והוא פסול

כשעברנו בתוך הישוב, הגענו לבית כנסת קטן בתוך הישוב, שמתקיימות בו תפילות בשבתות, וראינו שכבר עשו עירוב לחצר שסביבו. שמחנו מאוד ויצאנו לראות אותו מקרוב, אבל מיד גילינו לצערנו שאמנם קשרו את החוטים מעל העמודים בצורה טובה, אבל זה לא עירוב כשר. רק עמוד אחד היה כשר, ואילו כל שאר העמודים היו פסולים, מפני שהם היו קשורים לעצים גבוהה יותר מג' טפחים מעל פני הקרקע. בעמוד כזה מבואר בשו"ע (סי' שס"ג ס"י לגבי לחי) שהוא

עירוב לבכנ"ס והעמוד קשור לעמוד עץ

פסול מדין מחיצה תלויה. וכן מבואר בשו"ת תרומת הדשן המובא ברמ"א (שם סעיף ד') לגבי עמוד של צורת הפתח, שיש לו דיני מחיצה, ואם הוא גבוה ג' טפחים מהקרקע הוא פסול.

הדברים האלו מצערים עוד יותר, שיהודים טובים מבקשים לשמור שבת, וטורחים ועושים דברים, ובאמת אינם כשרים כלל, [ומסתמא לא עשו מעצמם, אלא שאלו מישהו מה צריך לעשות]. זה לא פעם ראשונה שאנו פוגשים דברים כאלו, רק בשבועות האחרונים הבאנו עוד מקרים כאלו שעשו עירוב עם קרשים קטנים מחוברים לקירות הבית, ועוד דוגמאות. איננו יודעים כיצד לפתור את הדבר הנורא הזה, שלפחות מי עושה שידע לעשות נכון, שידע

עירוב לבכנ"ס, והעמוד קשור לעץ בגובה

איפה לשאול ולקבל הדרכה נכונה. יתן ה' שתרבה הדעת, ונזכה להיות שלוחים טובים להרבות תורה והלכה בעם ישראל.

עמודים וקשתות לנוי לאורך המעבר בין הבנינים של המלון

בין השאלות שהגיעו ביום שישי למענה הטלפוני של מוקד העירוב, היתה משפחה שהתאחה במלון בחו"ל יחד עם קבוצה של יהודים, וכמובן היו שם גם גוים. אבי המשפחה שם לב ביום שישי שהוא צריך עירוב כדי לטלטל בשבת, ובפרט שהמלון הוא כמה בנינים נפרדים. הוא בדק אם יש היקף של גדר סביב למתחם, וראה מיד שהמקום פתוח לבריכות ופארקים, ואין שום גדר. לכן הוא חיפש דרך להתיר להעביר מבנין לבנין. לאחר בדיקה הוא ראה שהמעברים הם שבילים על הקרקע, אבל יש להם משני צידי השבילים עמודים לנוי לכל אורך השביל, והסתפק האם זה כמו מחיצה שיהיה מותר לו לטלטל דרך השביל. הוא התקשר למוקד העירוב ושלח את התמונה, ואמרנו לו שזה יכול להיות כשר מדין צורת הפתח.

שאל השואל האם זה מועיל גם כשהעמודים נעשו לנוי ולא בשביל שיהיה צורת הפתח. והתשובה היא שק"ל להלכה שגם דבר שלא נעשה עבור צורת הפתח כשר להיות צוה"פ, אלא נחלקו הפוסקים האם צריך לכוון עליו שמכאן ולהבא ישמש צוה"פ. הביאור הלכה (סי' ס"ג ס"א ד"ה אבל) הביא שהפמ"ג מסתפק אם צריך לסמוך עליו לפני שבת, והחזו"א (סי' ק"א סק"ה) כתב

עמודים לנוי משני צידי השביל כשרים לצוה"פ

שבפתח אין צורך לסמוך ערב שבת, אמנם כתב שם לגבי חוטי הטלגרף [כעין חוטי החשמל], שצריך לכוין עליהם מערב שבת, ומועילה כוונת כל אדם ואפילו שאינו בעלים, [ובשיעורי העירובין למעשה ביארנו את דבריו, שבדבר שאינו פתח כלל כמו חוטי החשמל, צריך כוונה לתת להם שם פתח]. לכן גם בעמודים אלו, יתכן שצריך לכוין עליהם מערב שבת, אבל אחרי שיכוין עליהם כעת, הרי הם כשרים לצוה"פ ללא חשש.

נסיונות רבים לסדר עירוב למלון בחו"ל

לאחר מכן הוא ראה שחדר האוכל נמצא בעוד מבנה, ואילו אין שביל מסודר, אלא צריך לעבור מרחק של חמשה מטרים ברחבה הפתוחה, ושאל איך אפשר להתיר לטלטל שם. במקרה זה אמרנו לו שחייבים לעשות